

Barnens bästa ska bli mer centralt vid vårdnadstvister

Barnets bästa blir ännu viktigare vid skilsmässor än tidigare. På föräldrarna som går åt var sina håll kommer att läggas än större ansvar att bli överens om barnen, och om föräldrarna inte samverkar kan domstolen i högre utsträckning än tidigare välja att ge vårdnaden till en förälder.

Det är bland annat innebörden i det förslag till förändringar i Föräldrabalken som träder i kraft den 1 juli i år. Domstolarna ska vara aktiva i att förmå föräldrarna att komma överens och innan gemensam vårdnad döms ska eventuella risker för barnet analyseras.

– Som advokat som arbetar med familjanknuten juridik får jag med de föreslagna förändringarna ett starkare stöd när jag diskuterar med klienter i en vårdnadstvister, säger advokat Eva Kullman.

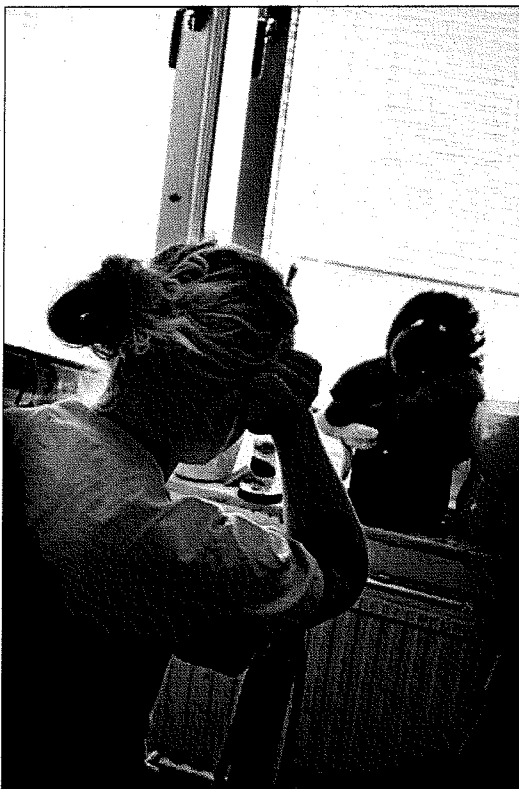
– Det är bättre att hitta samförstånds lösningar före den förberedande förhandlingen i tingsrätten, eftersom domaren ändå kommer att ställa krav på parterna att komma överens, säger hon.

DOMSTOLEN SKA NU AKTIVT verka för att föräldrarna ska komma överens redan vid den förberedande förhandlingen och i den nya lagstiftningen lyfts kravet på samförstånds lösningar fram.

– En förälder som bevisligen har svårt att samarbeta och som motverkar en gemensam lösning bör enligt de nya reglerna inte få ha gemensam vårdnad, det vill säga vårdnaden av barnet tillkommer andre föräldern, säger Eva Kullman.

Om någon av parterna i skilsmässan är emot gemensam vårdnad kommer dock rätten att fästa större avseende vid det än under de senaste årtionden.

– Rätten ska enligt den nya

Barnens bästa blir ännu viktigare när förändringarna i Föräldrabalken träder i kraft 1 juli i år. Domstolarna kommer att ställa högre krav på föräldrarna att samarbeta för barnens skull. FOTO: ULF LODIN

lagstiftningen ta reda på skälen till att en av föräldrarna inte vill ha gemensam vårdnad, samt också undersöka om de skälen är välgrundade, säger Eva Kullman.

Det kommer att ställas krav på de domare som arbetar med familjerättsliga mål, enligt Eva Kullman.

Domaren ska i högre grad än hittills tala direkt till parterna och betona vikten av att de skiljer på vuxenkonflikten och barnens förhållande, samt bortser från eventuella ekonomiska mellanhavanden.

– Jag förmodar att det förutsätter viss utbildning för domarna.

Möjligen bör domstolarna välja ut vilka domare som ska arbeta med dessa mål, nämligen domare med särskild kunskap och särskilt intresse för denna typ av mål, säger Eva Kullman.

ATT DÖMA TILL gemensam vårdnad har varit det normala sedan de stora förändringarna i Föräldrabalken genomfördes 1998. Då blev det möjligt att döma till gemensam vårdnad mot en av föräldrarnas vilja, vilket inte kunde ske tidigare.

Enligt Eva Kullman har det inte blivit uttills tingsrätterna i ett flertal fall beslutat om gemensam vårdnad schablonmässigt utan att rätten satte sig in i vad det skulle kunna innebära för barnet.

– Även barnens vilja kommer nu att tas mycket större hänsyn till i och med de nya bestämmelserna. En socialsekreterare bör tala med barnet och också lämna upplysningar till domstolen om samtalet före första förhandlingen, säger Eva Kullman.

Hitills har samtalet med barnet oftast skett sent i processen, oftast först då ett interimistiskt beslut om vårdnad och boende redan fattats.

ATT BARNENS VILJA ska beaktas i högre utsträckning innebär dock nya risker, enligt Eva Kullman. Det kan vara svårt att veta om barnets vilja är välgrundad, eller om det är utsatt för påverkan från en av föräldrarna.

– Det går inte att enbart lyssna på barnet som ju då får hela ansvaret för det blivande beslutet, säger Eva Kullman.

Barnet riskerar att få skuld-känslor och dessutom att bli beskyddad av ena föräldern i all framtid för att vara ansvarig för hur domen föll i tingsrätten.

Barnens vilja växlar beroende på omständigheterna och många social-

Advokat Eva Kullman ser förändringarna i lagen som ett stöd i arbetet med vårdnadstvister.

förvaltningar har inte resurser att ta reda på vad barnen verkligen vill. Eva Kullman påpekar också att socialförvaltningarna i allmänhet saknar barnpsykologisk expertis.

TROTS ATT GEMENSAM vårdnad varit normalfallet sedan förändringarna i Föräldrabalken 1998, har det blivit svårare för människor att komma överens vid skilsmässor, enligt Eva Kullmans erfarenhet.

– Det har blivit vanligare med djupa personliga konflikter och vårdnadstvister i dag är svårösta och utdragna. Många processer i alla instanser, säger hon.

– Det finns ofta en oförsonlig inställning som går ut över barnen. Kanske är det så att människor är mer obenägra att vara generösa mot varandra när de själva är på väg att förlora maken eller maken, den gemensamma bostaden och ekonomin, säger Eva Kullman.

De vuxna ser i skilsmässan ofta till den egna rättvisan trots att den saknar relevans när det gäller barnets bästa, enligt advokat Eva Kullman.

Domstolar ersätter Utlänningsnämnden

Varje asylsökande som kommer till Sverige och ansöker om asyl har rätt till en rättssäker och rättvis bedömning. Den 31 mars i år infördes en ny instans- och processordning i utlännings- och medborgarskapsärenden och vi fick även en ny utlänningslag.

Utlänningsnämnden har upphört och det är nu i stället tre migrationsdomstolar och en migrationsöverdomstol som ska överpröva migrationsverkets beslut.

Migrationsdomstolar är Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Skåne län och Länsrätten i Göteborg. Kammarrätten i Stockholm är migrationsöverdomstol dit prövningstillstånd krävs.

Även Migrationsverket har genom den så kallade modelverksamheten genomfört ett förändrat arbetssätt vid handläggningen av asylärenden som ska vara bättre anpassat till ett domstolsförfarande. Det nya arbetssättet innebär bland annat en förändrad och aktivare roll för det offentliga biträdet, som ofta är advokat eller biträdande jurist vid advokatbyrå.

DET ÄR EN HISTORISK reform som nu äntligen har genomförts. Såväl Migrationsverket som Utlänningsnämnden har de senaste åren utsatts för hård kritik för de bedömningar som gjorts i asylärenden och för de långa handläggningstiderna. Grundtanken bakom reformen är

att öka rättssäkerheten och snabbheten i processen.

FÖRÄNDRINGEN AV asylprocessen innebär att vi advokater får företräda våra asylsökande klienter vid en muntlig förhandling i domstol. Vår motpart är Migrationsverket, och för oss gäller det då att lyfta fram alla omständigheter och bevis som talar för att vår klient ska få stanna i Sverige. I domstolen kan bägge parter argumentera för sin sak. Men den nya processformen ställer även ökade krav på advokater.

Sverige avviker markant i jämförelse med andra länder vad gäller andelen asylsökande som beviljas flyktingstatus. Att denna andel är lägre än i de flesta länder kan för-

klaras med att Sverige har beviljat många personer tillstånd som skyddsbehövande i övrigt och på grund av humanitära skäl. Trots detta framstår det som klart att Sverige hittills har tillämpat flyktingkonventionens bestämmelser alltför restriktivt. Rättssäkerheten kommer inte automatiskt med ett nytt system. Det är ofta advokaten som slussar för rättssäkerheten i ett samhälle där så många andra bara ropar efter effektivitet. Vi hoppas nu att den nya processordningen ger oss advokater bättre möjligheter både att tillvarata våra klienters rätt och att värna rättssäkerheten.

LENA ISAKSSON

Advokat och suppleant i Advokatsamfundets styrelse

Förändringarna i asylprocessen ska leda till ökad rättssäkerhet, men ställer också högre krav på advokaterna, skriver advokat Lena Isaksson.